

אשכולות

הזמון השבועי של תלמידי ישיבת כרם ביבנה

פרשת בהעלתך

גליון 422 | ט"ז בסיון תשע"ז
(שנה אחת-עשרה)

19:24 כניסת שבת

20:30 צאת שבת

08:20 סוזק"ש מג"א

'שאתה מדליק ומטיב את הנרות'

מלאכי גוטמן (ה')

פרשתנו פותחת במילים: 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו בְּהֵעֲלֶתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: 'וידועים דברי רש"י על אתר: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות". ידועה גם קושיית הרמב"ן על רש"י מדוע ה' ניחם את אהרן דוקא בהדלקת הנרות, ופירושו שה' ניחם את אהרן בחנוכה של בית חשמונאי.

אם נתעמק בדברי רש"י נגלה שהם מאירים באור יקרות. לשם כך אנו צריכים קודם להבין מה המשמעות של הדלקת המנורה.

הגמ' במס' שבת (כ"ב ע"ב) שואלת: "וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו!" והגמ' עונה: "אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". מדברי הגמ' אנו לומדים שהמנורה היא סימן לכך שהשכינה שורה בישראל. וכיצד עם ישראל מגיעים למצב שהשכינה שורה בתוכם? התשובה לכך כתובה בפרשת בחוקותי: "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם... ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם".

הכהנים אמנם עבדו בבית המקדש, אך זאת לא הייתה עבודתם העיקרית, משום שע"פ החשבון יוצא שכל משמרת עבדה רק כשבועיים בשנה.¹ בשאר הזמן הכהנים עסקו בהוראת התורה לבני ישראל, כמו שכתוב בפרשת וזאת הברכה: "וירי מִשְׁפָּטֶיךָ לְעֵקֶב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל" ונאמר על שבט לוי בספר מלאכי (ב, ו-ז) "תורת אמת היתה פִּיָּהוּ... ורבים השיב מעֹן: כִּי שִׁפְטֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׂוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת הוּא". וא"כ אפשר לומר שעל תפקיד זה של הכהנים מרמזת הדלקת הנרות של המנורה "כִּי נִרְמְזָה וְתוֹרָה אור" (משלי ו, כג).² עניין זה אכן התגלה אצל כהני בית חשמונאי שלחמו במתיוונים והחזירו את העם בתשובה וכך יכלו לטהר את המקדש ולהחזיר את השראת השכינה לעמ"י, וזה בא לידי ביטוי בהדלקת נרות המנורה.

הרמב"ן אומר שהחידוש שכתוב בפרשתנו בעניין הדלקת המנורה³ הוא שהנרות צריכים להאיר "אל מול פני המנורה" והספורנו מפרש שהנרות הימניים רומזים לעוסקים בחיי עולם (לימוד התורה) והנרות השמאליים רומזים לעוסקים בחיי שעה (מי שעוסק במלאכה) וצריך שכולם יפנו לנר האמצעי שהוא עיקר המנורה⁴ וכולם יעזרו זה לזה. וע"פ דברינו אפשר לומר ששבט לוי שמורים לישראל את התורה הם בעצם מדליקים את הנרות של ישראל.

וע"פ זה מובן למה ה' מנחם את אהרן דוקא בהדלקת הנרות. ה' אומר לו שאמנם הנשיאים הקריבו קרבנות מיוחדים שרומזים לתכונות של כל שבט ושבט וביחד השבטים משלימים אחד את השני, אך שבט לוי הוא זה שמאיר להם תמיד את הדרך ונותן להם את האפשרות להשתמש בכוחות המיוחדים שלהם.⁵

{המשך בעמוד האחרון}

קוד באתר: 7609

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:
eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

איתיאל סופר
יעקב אביעד דואני

¹ בשנה יש כ-48 שבועות (4 * 12 חודשים) והיו 24 משמרות כהונה וא"כ אחרי חצי שנה נגמר הסבב של המשמרות לאחר שכל משמרת עבדה שבוע אחד ומתחיל סבב נוסף עד סוף השנה שכל המשמרות עובדות שבוע נוסף.

² וידוע שהמנורה רומזת לחכמת התורה וכמו שאמר חז"ל (ב"ב כה ע"ב) "הרוצה שיחכים ירדים" כנגד המנורה שהיא בדרום. ויש סיוע לדברינו ממה שכתוב בפסיקתא רבתי (פיסקא מו): "מניין שלוי נקרא אור, שנאמר וללוי אמר תומיך ואוריך... ועיין ברמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל שכל אדם יכול להגיע למעלה דומה לשל שבט לוי.

³ שהרי עניין זה כבר נאמר בתחילת פרשת תצוה ונשנה בסוף פרשת אמור.

⁴ והוא הנר המערבי שרומז לשכינה.

⁵ הרמב"ן מביא את דברי המדרש (רבה ותנחומא על הפרשה - מדרשים אלו בד"כ מקבילים בספר במדבר) "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שביית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם". ומקשה הרמב"ן: "ונהגה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות!" ולכן הוא מסיק: "אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו..." אך ע"פ דברינו אפשר לומר שהכוונה בנרות היא ללימוד התורה לעם ישראל ששייך גם לאחר החורבן וברכת הכהנים אף היא רמוזה בהדלקת הנרות משום שהכהנים מברכים את ישראל שתשרה שכינה בעמשי ידיהם וה' יאיר פניו אליהם.

על התאווה שבימות המשיח ראש הישיבה, הרב מרדכי גרינברג שליט"א

למרכי הראו"ה

"לתאווה יבקש נפרד" (משלי יח א), דרשו חז"ל, זה לוט. לוט היה בעל תאווה שנכשל בבנותיו, ומי שהוא תאווותן הוא אנוכי, וע"כ הוא נפרד, כמ"ש אברהם ללוט "הפרד נא מעלי" (בראשית יג ט), "ויפרדו איש מעל אחיו" (שם שם, יא), ודרשו חז"ל "אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו". רות נכדתו מתקנת חסרון זה, ובהיותה בעלת חסד נאמר עליה "ורות דבקה בה" (רות א, יד), ואף הוסיפה "עמך עמי ואלוקיך אלוקי".

"מיום שחרב ביהמ"ק נפסקה חומה של ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים, שנאמר 'ואתה קח לך מחבת ברזל ותן אותו בינך ובין העיר'" (ברכות לב ע"ב).

על הדימוי של המחיצה למחבת, כתב הרב קוק בעין אי"ה (פ"ה אות עו), שבשר ניתן להכשיר לאכילה ע"י בישול, צלייה או טיגון. הטיגון הוא הטעים ביותר, אך לצורך אבות המזון, אין צורך בו, וניתן לאוכלו ע"י צלייה או בישול. הטיגון נחשב אפוא למותרות, וע"כ המחבת, המותרות, היא המחיצה המבדילה בין ישראל לקב"ה. "כי אם היו בני אדם מלמדים עצמם בסיפוק, היה מספיק לכל תוצאות הארץ, כדברי חובת הלבבות בשער הפרישות. ע"כ רמז במחבת שפעולתה על הכנת דברים יתירים שאין בהם הכרח כלביבות וכיו"ב, ולא פת ובשר מבושל טבעי". וכך אמר ר' מנחם מנדל מקוצק על הפסוק "אנכי עומד ביניכם ובין אלקיכם" (דברים ה, ה), שהאנוכיות היא המבדלת ביניכם ובין ה'.

הכול יודעים שבית שני חרב בגלל שנאת חנים, אך מה גרם לשנאה? על כך נאמר בתוספתא בסוף מנחות "לפי שאהבו את הממון ושנאו איש את רעהו". אהבת הממון גורמת לאנוכיות ולבסוף אף לשנאה. והוסיף הנצי"ב (דברים ד יד): "ועדין הוא מרקד בינינו".

בהמשך הפרשה נאמר "אספה לי שבעים איש... ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם" (יא, טז) - בהתגברות הגשמיות, אין תקנה אלא בהתגברות הרוח.

"ויסעו מהר ה'" (במדבר י, לג), דרשו חז"ל, "כתינוק הבורח מבית ספרו" (מדרש ילמדנו, הובא בתורה שלמה קי). מיד לאחר מכן מסופר "והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאווה". סמיכות זו מתבארת עפ"י דברי הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פכ"ב הכ"א) "אין מחשבת עריות מתגברת בלב האדם אלא בלב פנוי מן החכמה". כשבורחים מהר סיני, נופלים לזרועות התאווה.

באגרת ששלח הרב קוק זצ"ל לחותנו 'האדרת', הביע את חששו מפני עליית רמת החיים ותוצאותיה וכך כתב: "אגלה אוון הדרת גאונו... דמיסתפינא מהך דספרי האזינו 'ותמלא ארצו' וגו', והוא בסמך על הפסוק 'שמנת עבית כשית', שהוא ג' דורות לפני ביאת המשיח. ואדוניי בין מחשבת. מ"מ יעשה הקב"ה למען שמו, ויקרב קץ ישעו, ונשגב ה' לבדו במהרה בקרוב" (שו"ת אורח משפט, או"ח סו"ס מח).

הרב רומז לדברי הספרי בפ' האזינו עה"פ "וישמן ישורון ויבעט" (דברים לב טו). לפי שובען מורדין. וכן אתה מוצא באנשי דור המבול, שלא מרדו לפני המקום אלא מתוך מאכל ומשתה ומתוך שלוה. וכן אתה מוצא באנשי המגדל וכו'. ד"א אלו ג' דורות שלפני ימות המשיח, שנא' 'ותמלא ארצו כסף וזהב. ותמלא ארצו סוסים. ותמלא ארצו אלילים'" (ספרי דברים, שיח). וכך נאמר בנביא "ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאוצרותיו. ותמלא ארצו סוסים אין קצה למרכבותיו. ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ישתחו לאשר עשו אצבעותיו, וישח אדם וישפל איש ואל תשא להם" (ישעיהו ב ז-ט).

לכשננתח את האמור בדברי הנביא ישעיהו, שהביא הספרי, נמצא ג' שלבים בהידרדרות המוסרית. בתחילה מתמלאת הארץ בכסף וזהב. ריבוי הממון משמש לרכישת מוצרי צריכה רבים - סוסים, מרכבות ומכוניות, ומכאן לא רחוקה הדרך לשלב השלישי שבו הכסף והזהב הופכים לאילילים שהאדם סוגד להם. זה היה חששו של הרב ואותו הביע לפני האדרת"ת חותנו.

הדו-שיח בין משה ליתרו ר' יהודה פין

בפרשתנו מופיע דו-שיח מעניין מאוד בין משה רבנו ויתרו. אחר עיון בפסוקים יש צורך להסביר את דברי שני הצדדים, ובמיוחד את שתי כפילויות הלשון המופיעים בשני פסוקים שונים:

"ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך", ושני פסוקים לאחמ"כ "והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך"

על הפסוק "וישלח משה את חותנו" (שמות יח, כה) מובא במכילתא: "ר' יהושע אומר: שלחו בכבודו של עולם. ר' אלעזר המודעי אומר: נתן לו מתנות רבות, שמתוך תשובה שנתן לו, אתה למד שנאמר: אל נא תעזוב אותנו. אמר לו: אתה נתת לנו עצה טובה ועצה יפה והמקום הודה לדבריך, אל נא תעזוב אותנו. אמר לו: כלום הנר מהנה אלא במקום חושך. וכי מהנר נהנין חמה ולבנה? אתה חמה, ואהרן אחיך לבנה, מה יעשה הנר ביניכם. אלא הריני הולך לארצי ואגיד לכל בני מדינתו ואביאם לתלמוד תורה ואקרבם תחת כנפי השכינה".

על פי מחלוקת זו נוכל להסביר את כפילויות הלשון, ואת הדו-שיח בין משה רבנו ליתרו.

טוב התורה

מפניני 'אור החיים' הקדוש

לשיטתו של ר' יהושע - יתרו לא התגייר, אלא היה במעמד גבוה בקרב עם ישראל בשל עצתו החכמה שנתן למשה, וכשמשה פונה אליו בבקשה להישאר, יתרו עונה לו שהוא חוזר לארצו ולמולדתו, וכדי שמשה לא יחשוב שזה מפני שיתרו מחבב יותר את ארצו מוסיף יתרו ואומר שוב "אלך", שעכ"פ בדעתו ללכת, גם אם זה לא היה לארצו.

משה רבינו משיב לו, שאין זה נכון שהוא יעזוב אותם עכשיו, במיוחד שעד שיתרו הגיע אף אחד לא ידע על מיקומם של עם ישראל (כדאיאתא ב"ה ג ע"א) ובנוסף על כך, אם יעזוב יחשבו ע"י שיתרו לא התרשם מהאותות והמופתים שעשה הקב"ה, ולא האמין באמונתם, ולכן "והיה כי תלך עמנו" - מה שהיה הוא שהיה, תלך עמנו ותשאר בגדולתך ואל תחשוב שזה שאתה נכרי תהיה במדרגה נמוכה מכולם שכן "והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו, כלומר גם אתך והטבנו לך ונתן לך חלק מובחר וטוב.

לשיטה זו, יתרו לא קיבל את דבריו של משה, ולכן משה כעס מאוד ושלחו מכבודו של עולם.

לשיטתו של ר' אלעזר המודעי, יתרו התגייר והרגיש שאינו יכול להישאר בשל גדולתם של משה ואהרן ואין הוא ראוי ליטול מגדולתם, וכשמשנה פונה אליו בבקשה להישאר אומר לו יתרו "לא אלך" - אינני עוזב לצמיתות, אלא "כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך" - אני הולך בכדי לגייר את שאר בני עמי ואשוב אליכם.

משה רבינו משיב לו שלא יעזוב אפילו לשעה אחת, ובקשר לטענתו "וכי מהנר נהנין חמה ולבנה" אמר לו, הרי שה' קיבל את העצה שנתת לי אם כן יכול אתה להאיר גם בפנינו ועל כן "והיה כי תלך עמנו" - אם תישאר אתנו לא תהיה יותר בגדר של נר מול חמה ולבנה, אלא תהיה ברמה

אחת איתנו, ויתירה מזאת: "והיה הטוב הוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך" - אל תעזוב אותנו עכשיו, שכן ברצוני שתשאר עד שה' נותן לנו את כל הטוב, בכדי שאוכל לתת גם לך מאותו טוב, מה שלא אוכל לעשות אם לא תהיה עמנו באותה שעה.

לשיטה זו, יתרו אכן נתרצה לדבריו של משה ונשאר עם ע"י, אך כשראה שנגזר על העם להתעכב במדבר ארבעים שנה, הלך אל ארצו, גייר את בני עירו ואז שב אל עם ישראל בזמן בכדי לקבל את אותו טוב שהבטיח לו משה.

חשיבות תפילה בבית כנסת ובמנין

ר' איתן גרתי

¹במנין - "פדה בשלום נפשי... כי ברבים היו עמדי" - מכאן שאין הקב"ה מואס בתפלתם של רבים (ברכות ה, א ע"ש), וכן שורה עמהם השכינה, שנאמר "אלהים נצב בעדת אל" (ברכות ו, א). כך גם זוכה לעניית דברים שבקדושה ד"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ברכות כא ע"ב). **חוץ מהחשיבות העצומה של תפלה במנין (ואכמ"ל), יש לידע שלהתפלל במנין זו אינה המלצה גרידא אלא חובה הלכתית - שו"ע (או"ח צ, טז) פוסק שחייב לחזור אחר תפלה במנין לפחות הילוך מיל².**

בביכ"ס - "לשמוע אל הרינה ואל התפלה" - מכאן שאין תפלה של אדם נשמעת אלא בביהכ"ס (ברכות ו ע"א). אמנם, לגבי תפלה בביכ"ס לשון שו"ע (או"ח צ, ט) עדינה יותר "ישתדל אדם להתפלל בביהכ"ס", ומכאן הדרך קצרה לראות את תפלת המנחה בכתה באורפוס מונה יותר מארבעה מנינים³. נכון שתפלה במנין עדיפה מתפלה בביכ"ס (משנ"ב צ, כח) - אך מ"מ נודע בשערים מש"כ אג"מ (או"ח ב, כז, ג, ז) שלשון "ישתדל" היא לחומרא ולא לקולא - היינו, שגם אם לאדם קשה מאוד להגיע לביהכ"ס, בכ"מ יעשה עוד מאמץ להתפלל בביהכ"ס. א"כ, גם אדם שאחר לתפלה במנין, מ"מ יכנס לצדי ביהמ"ד ויתפלל שם. לענ"ד נראה, שאף אדם הטוען שאם יעמוד להתפלל יחיד בביהמ"ד כל כוונתו תתבטל בגלל הבושה, עדיין ישתדל להתגבר ולכוון⁴. מ"מ, הרב אבינר ענה לי - תלוי מאוד באדם: אם יודע שמכוון, והתפלה בביהמ"ד ודאי תפריע לכוונתו יכול להתפלל בחדרו, ובלבד שהדבר קורה לעתים רחוקות, אך אם יודע שאינו מכוון כ"כ, או שהבושה להתפלל בביהמ"ד אינה כ"כ מפריעה לכוונה, ישתדל להתפלל בביהמ"ד.

תפלה בעזרת נשים

נהגו רבים מקדמת דנא שאם מאחרים הם לתפלה, נכנסים הם לעזרת-נשים ומתפללים. חושבים הם שמצטרפים הם כך לתפלת הציבור. יש

אורה חיים

בהכוונת הרב רובינשטיין

לידע שטעות בידם - אדם שמתפלל בעזרת הנשים בישיבה רוב הסיכויים שנחשבת תפלתו כתפלת יחיד! אמנם יכול לענות לכל הדברים שבקדושה (שו"ע או"ח נה, כ), אך אינו נחשב כמתפלל עם הציבור!

לביאור הענין, שני נידונים הם:

- א. עשרה אנשים המעוניינים להצטרף לתפלה יחד, האם חייבים לעמוד במקום אחד?
- ב. ישנם עשרה כבר בביהכ"ס, האם יהודי נוסף חייב לעמוד עם העשרה בתוך ביהכ"ס או שיכול לעמוד בחוץ ותחשב לו לתפלה בציבור⁵?

עשרה המעוניינים להצטרף יחד -

יש להיות במקום אחד (שו"ע נה, יג). **בשעה"ד**, סגי אף אם העשרה בשני חדרים נפרדים, ובכה"ג צריך שמקצתן יראו את אלו⁶ (משנ"ב נה, נז; וביאור"ל ד"ה ולחוף)⁷.

עשרה במקום אחד, האם העשירי יכול לעמוד בחוץ?

לכתחילה ודאי יהא תוך ביהכ"ס. אם חייב להיות בחוץ, עליו להראות פניו אל העשרה שבפנים⁸ ואז יחשב כמתפלל עם הציבור. אדם שאינו מראה פניו אל הציבור אין תפלתו נחשבת כתפלת ציבור (משנ"ב נה, נב). הליכו"ש תפלה ה, יב). לפ"ז, אדם המתפלל בעזרת נשים בישיבתנו, אם אינו עומד ממש שפניו מול חרך החלון, הרי אין הציבור רואה פניו וחשיב כמתפלל יחיד - וחבל! אף אם מאוד מתבייש להכנס לביהמ"ד משום שאחר, אף אם מאוד קר לו בתוך אולם ביהמ"ד, אף אם ישנם אנשים החוסמים את הכניסה לאולם - לפחות שיתפלל בלובי¹⁰...

⁵ אין הנידון אם מותר לו לענות דברים שבקדושה, אלא אם נחשבת תפלתו כתפלת ציבור. לגבי ענייה לדברים שבקדושה, אפי' אם הוא רחוק מאוד מביהכ"ס עונה, כיון שאפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים (משנ"ב נה, ס).

⁶ אין צורך בראיית כל הגוף, אלא מספיקה ראיית הפנים (נה, יד ומשנ"ב סקנ"ב). ובטעם שסגי בראיית הפנים, כתב ערוה"ש (נה, כ), שכיון ש'בי עשרה שכינתא שריא', הרי עיקר השראת השכינה היא על הפנים, כנאמר במשה "כי קרן עור פניו", לכן נחשבת ראיית הפנים כראיית כל הגוף.

⁷ לפ"ז, עשרה המתפללים באולם הישיבה, גם אם יעמדו בצדדים מאחורי העמודים ולא יראו אלו את אלו, עדין מצטרפים לעשרה.

⁸ לפחות חלק מהעשרה צריכים לראות פניו וגם הוא יראה פניהם (משנ"ב נה, נב).

⁹ נכון הוא שחזו"א (ארוחת רבנו ח"ג הוספות או"ח יג) הקל בדבר, אך משנ"ב נה, נח נקט שרק אם נמצא בחדר שאין לו פתח אחר אלא דרך ביהכ"ס, אז נחשב מתפלל עם הציבור. ידוע הוא, שבישיבתנו הפתח של עזרת הנשים לא עובר דרך אולם ביהמ"ד.

¹⁰ כשמתפלל בלובי, כדאי שיעמוד בצדדים, ע"מ שלא לגרום לעוברים ושבים לעבור כנגד המתפלל (קב, ד).

¹ זה אינו מדור שבא להטיף מוסר, אך מעט מזועיר אפשר. כמו כן, ההתחלה היא כפרודור להמשך ההלכת.

² הדעה הרווחת היא שלא אזלינן בתר מרחק, ואין לחזור רק אחר מנין במרחק מיל, אלא בתר הזמן של הילוך מיל (היינו י"ח דקות), א"כ לבעל רכב יש ליסוע זמן של י"ח דקות ע"מ לזכות בתפלה במנין (אשי ישראל פ"ח הערה ע בשם הגר"ח קנייבסק, כביאור"ל קסג, א). בכ"מ בישיבתנו אין מה לדון, דאין אף מרחק מיל.

³ בעיה לכשעצמה - הפסד של תפלה בבימ"ד, הפסד עצום של חלק מסדר צהרים (חוץ מזמן התפלה עצמה, מסתמא גם אחר לתחלת הסדר), אותו זמן תברותא מתבטלת, פגיעה במסגרת הישיבתית, גרירה של שאר תלמידים לאותה תפלה. עצה לאלו המתפללים שם - אל תעצרו ב"מפסידי מידת הזריזות" שבמסילת ישרים, תמשיכו...

⁴ ידוע מש"כ רמ"א (או"ח קא, א) שבזה"ז אין אנו מצליחים לכוון בתפלה, א"כ אמאי יבטל מעלת התפלה בביהכ"ס! ראייה פורתא ניתן להביא ממה שפסק משנ"ב (קא, ח) - אדם שמתקשה לכוון בתפלה במנין, אין מתיירין לו להתפלל יחיד, וה"ה ליבטל ממעלת ביכ"ס. כ"כ, אפ"ל אדם שפעם אחר פעם יתפלל מחוץ לביהכ"ס תעשה לו כבר כהיתר.

השירה הזאת

הלא המה נכתבו לאחר נו"נין המנוזרים,
וכיצד זה הקדים רש"י את המאוחרים!
אולם לדלותי אין מקום כלל על דבריו לדקדק,
ומיד נשתדל לבאר שכל דבריו אמת וצדק.
אם את סדר דברי הגמרא נבדוק בבדק,
נגלה שכדברי רש"י מדויק היטב היטב הדק.
הגמרא מבארת תחילה את הפורענות השניה,
ורק לאחר מכן פרשה הגמרא את זו הראשונה,
ומכאן, בשר התאוה לקדמת הפרשיה פנה,
ועל כן גדול המחברים את פירושו אמר ונענה.
ועוד ראה לפירושו לענ"ד להביא אפשר,
מכך שלשון 'סרו מאחר ה' האמורא קשר.
לשון זו לא נראית שייכת לנסיעה מההר ישר,
אלא ל'אספסוף' שהם אלו שהתאוו תאות בשר.

עתידה פרשה זו להיעקר מכאן שאין זה מקומה,
ונכתבה - להפריד בין הפורענויות הכתובות שמה.
ומהן הפורענויות? נחלקו בזה גדולי האומה,
זה בכה וזה בכה, ואת דעתם לבאר עלינו שומה.
גאון עוזנו הרמב"ן ז"ל לדברי המדרש נדרש,
שהפורענות היא שנס העם מההר ללא שגורש.
אולם רבן של כל ישראל, בין עשיר ובין רש,
רוח אחרת היתה עמו, אך את דבריו לא פירש.
אם תעיינו במסכת שבת את מקורו תדעו
שפורענות ראשונה היא שמן ההר נסעו
ועל כך נדרש שסרו מאחר ה' ולא זעו,
ופירש רש"י הכוונה, לבשר התאוה שבו תעו.
תמהו לדבריו הפרשנים האחרים,
מה ענין המתאווים לדגים ובשרים,

מידתו של אהרן הכהן

יעקב אליאס (א')

השירה הזאת

בראות אהרן שלא הקריב הוא או שבטו	זו היא מידתו של אהרן הכהן	וכמו שמידת הקנאה
נתקנא בשבטים וחלשה דעתו	בעת הצורך, היה משנה בין לאו והן	לרוב היא מידה רעה
והקב"ה אמר לו שעדיפה עבודתו	כאשר היה רואה שני אנשים במריבה	אך מקנאת סופרים אינו נמנע.
כי הקרבת הקרבנות היא לשעתו	היה משנה, כדי שתהיה ביניהם אהבה	לכן קיבל את הדלקת המנורה
אך תפקיד הכהנים הוא לדורות	אע"פ שלרוב אסור לשקר	כי כמו שהאש יכולה לשמש לאורה
שהוא מדליק ומטיב את הנרות.	כאן את השקר יש לייקר.	היא יכולה גם לשמש להרס ורע

'שאתה מדליק ומטיב את הנרות' // המשך

ואך יש לשאול, למה רש"י הזכיר גם את הטבת הנרות, ואיזה עניין רמוז כאן?

ונראה לומר שפעולת ההדלקה מיוחסת לכהנים אך ההטבה רומזת לעבודת הלויים, הלויים שמשו את הכהנים וכך עזרו להם להדליק את הנרות של עם ישראל. ע"פ זה מובן מדוע בדיוק אחרי עניין הדלקת הנרות מתואר תהליך הקדשת הלויים ונתינתם לאהרן ובניו כדי לשמשם.

ע"פ דברינו יובנו דברי מדרש רבה על הפרשה:

משל למלך שעשה סעודה... היה אוהב אחד שאוהבו יותר מדאי לא קרא אותו עמהן היה מצר לומר שמא יש בלבו של מלך עלי... כיון שעברו אותן ימי סעודה קרא אותו אוהב אמר לו לכל בני המדינה עשיתי סעודה ולך לעצמך אני עושה סעודה למה שאת אוהבי כך מלך מלכי המלכים הקב"ה, את מוצא י"ב שבטים הקריבו לחנוכת המזבח... ושבטו של לוי לא הקריבו. כיון שעבר חנוכת המזבח, אמר הקדוש ברוך הוא לאהרן ולבניו: כל השבטים עשו חנוכה

ונסיים בדברי המדרש:

ושלמה שבנה בהמ"ק... עשה חלונות צרות מבפנים ורחבות מבחוץ כדי שיהא האור יוצא מבהמ"ק ומאיר לחוץ, שנא' (מלכים א' ו) "ויעש לבית חלוני שקופים אטומים" - להודיעך שכולו אור, ואין צריך לאורם, ולמה צוה אתכם לזכותכם לכך נאמר בהעלותך את הנרות - הוי' ה' חפץ למען צדקו", ולא עוד אלא אם אתם זהירים להדליק את הנרות לפני אני מאיר לכם אורה גדולה לעתיד לבא לכך נאמר (ישעיה ט) "קומי אורי כי בא אורך והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך".

¹ וע"פ זה מתפרש המשך הפסוק - "גדיל תורה ויאדיר" כלומר, ה' הגדיל את התורה כדי לזכות בלימוד שלה את עם ישראל. והדברים מפורשים בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בפסקה שפותחת את הפרשה ומסיימת: "ואעפ"כ כדי לזכות את ישראל הרבה להם תורה ומצות וצוים להעלות לפניו נרות שנאמר בהעלותך את הנרות".